

LÊ TRUNG THÀNH (Chủ biên)
NGUYỄN THỊ NHUNG - NGUYỄN TRỌNG NGHĨA

GIÁO TRÌNH

CÁC CÔNG CỤ PHÁI SINH

TỦ SÁCH KHOA HỌC
MS: 410-KHXH-2020

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

Giáo trình
CÁC CÔNG CỤ PHẢI SINH

.....

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ

PGS.TS. LÊ TRUNG THÀNH (Chủ biên)
TS. NGUYỄN THỊ NHUNG, TS. NGUYỄN TRỌNG NGHĨA

Giáo trình
CÁC CÔNG CỤ PHÁI SINH

MỤC LỤC

Danh mục từ viết tắt.....	13
Lời giới thiệu.....	15

Chương 1. THỊ TRƯỜNG CÁC CÔNG CỤ PHÁI SINH

1. Giới thiệu về công cụ phái sinh.....	19
1.1. Khái niệm "công cụ phái sinh".....	19
1.2. Đặc điểm chung của công cụ phái sinh.....	20
2. Các loại công cụ phái sinh.....	21
2.1. Hợp đồng kỳ hạn.....	22
2.2. Hợp đồng tương lai.....	23
2.3. Hợp đồng hoán đổi.....	27
2.4. Hợp đồng quyền chọn.....	28
3. Thị trường công cụ phái sinh.....	32
3.1. Lịch sử hình thành thị trường công cụ phái sinh.....	32
3.2. Thị trường công cụ phái sinh hiện nay.....	34
3.3. Quy mô của thị trường công cụ phái sinh.....	36

3.4. Mục đích của thị trường công cụ phái sinh.....	40
3.5. Những tranh luận về thị trường công cụ phái sinh.....	43
3.6. Giả định về thị trường hiệu quả trên thị trường các công cụ phái sinh.....	44
4. Thị trường công cụ phái sinh Việt Nam.....	48
4.1. Hoạt động giao dịch kỳ hạn hàng hóa thông qua BCEC và VNX.....	49
4.2. Thị trường chứng khoán phái sinh Việt Nam.....	53
Tóm tắt.....	56
Câu hỏi và bài tập.....	57
Tài liệu tham khảo.....	59

Chương 2. HỢP ĐỒNG KỲ HẠN

1. Khái quát về hợp đồng kỳ hạn.....	61
1.1. Việc thực hiện và thanh toán hợp đồng kỳ hạn.....	61
1.2. Rủi ro tín dụng và hợp đồng kỳ hạn.....	62
1.3. Chấm dứt hợp đồng kỳ hạn.....	64
2. Cấu trúc của thị trường kỳ hạn.....	66
2.1. Khái niệm về cấu trúc của thị trường kỳ hạn.....	66
2.2. Giao dịch hợp đồng kỳ hạn.....	66
2.3. Thống kê về cấu trúc của thị trường kỳ hạn.....	68
2.4. Vai trò của thị trường kỳ hạn.....	70
3. Các loại hợp đồng kỳ hạn.....	71
3.1. Hợp đồng kỳ hạn đối với cổ phiếu.....	71
3.2. Hợp đồng kỳ hạn đối với trái phiếu và lãi suất.....	75
3.3. Hợp đồng kỳ hạn đối với tiền tệ.....	80

4. Định giá hợp đồng kỳ hạn.....	81
4.1. Những vấn đề cơ bản về định giá và giá trị của hợp đồng kỳ hạn.....	82
4.2. Định giá và giá trị hợp đồng kỳ hạn đối với cổ phiếu.....	91
4.3. Định giá hợp đồng kỳ hạn đối với các trái phiếu và lãi suất.....	98
Tóm tắt.....	102
Câu hỏi và bài tập.....	106
Tài liệu tham khảo.....	109

Chương 3. HỢP ĐỒNG TƯƠNG LAI

1. Khái quát về hợp đồng tương lai.....	110
1.1. Lịch sử hình thành thị trường tương lai.....	112
1.2. Sự chuẩn hóa của hợp đồng và tính thanh khoản.....	113
1.3. Trung tâm thanh toán, giao dịch hàng ngày và bảo lãnh thực hiện.....	115
1.4. Quy định của pháp luật về thị trường tương lai.....	116
2. Cấu trúc của thị trường tương lai.....	117
2.1. Giao dịch hợp đồng tương lai.....	117
2.2. Trung tâm thanh toán, tiền ký quỹ và biên độ biến động giá.....	119
2.3. Thực hiện hợp đồng và thanh toán tiền mặt.....	126
2.4. Trung tâm giao dịch hợp đồng tương lai.....	129
3. Các loại hợp đồng tương lai.....	132
3.1. Hợp đồng tương lai đối với lãi suất ngắn hạn.....	136
3.2. Hợp đồng tương lai đối với lãi suất trung và dài hạn.....	138

3.3. Hợp đồng tương lai đối với chỉ số chứng khoán.....	140
3.4. Hợp đồng tương lai đối với tiền tệ.....	141
4. Định giá hợp đồng tương lai.....	143
4.1. Những vấn đề cơ bản.....	144
4.2. Định giá hợp đồng tương lai đối với lãi suất.....	161
4.3. Định giá hợp đồng tương lai đối với chỉ số cổ phiếu.....	176
4.4. Định giá hợp đồng tương lai đối với tiền tệ.....	182
Tóm tắt.....	187
Câu hỏi và bài tập.....	193
Tài liệu tham khảo.....	195

Chương 4. HỢP ĐỒNG QUYỀN CHỌN

1. Giới thiệu về hợp đồng quyền chọn.....	197
1.1. Khái quát về hợp đồng quyền chọn.....	197
1.2. So sánh hợp đồng quyền chọn với các công cụ phái sinh khác.....	200
1.3. Đặc điểm của hợp đồng quyền chọn.....	201
1.4. Khái niệm trạng thái trong hợp đồng quyền chọn.....	203
2. Cấu trúc của thị trường hợp đồng quyền chọn.....	204
2.1. Thị trường phi tập trung.....	204
2.2. Thị trường tập trung.....	207
2.3. Vai trò của thị trường hợp đồng quyền chọn.....	211
3. Các loại hợp đồng quyền chọn.....	212
3.1. Các hợp đồng quyền chọn đối với sản phẩm tài chính.....	212
3.2. Hợp đồng quyền chọn hàng hóa.....	222
3.3. Các loại hợp đồng quyền chọn khác.....	222

4. Những nguyên tắc định giá hợp đồng quyền chọn.....	223
4.1. Lợi nhuận của hợp đồng.....	225
4.2. Các điều kiện về cận.....	229
4.3. Ảnh hưởng của sự khác biệt về giá thực hiện.....	237
4.4. Ảnh hưởng của sự khác nhau về thời gian đáo hạn.....	239
4.5. Cân bằng hợp đồng quyền chọn bán và hợp đồng quyền chọn mua.....	241
4.6. Các hợp đồng kiểu Mỹ, cận thấp và thực hiện sớm hợp đồng.....	248
4.7. Ảnh hưởng của các dòng tiền từ tài sản gốc.....	250
4.8. Ảnh hưởng của lãi suất và tính bất ổn.....	251
4.9. Độ nhạy của giá hợp đồng quyền chọn.....	252
5. Định giá hợp đồng quyền chọn theo thời gian rời rạc – Mô hình hai nhánh.....	252
5.1. Mô hình hai nhánh một giai đoạn.....	253
5.2. Mô hình hai nhánh và hai giai đoạn.....	258
5.3. Định giá hợp đồng quyền chọn bán theo mô hình hai nhánh.....	262
5.4. Định giá hợp đồng quyền chọn lãi suất theo mô hình hai nhánh...	262
5.5. Các hợp đồng quyền chọn kiểu Mỹ.....	266
5.6. Mở rộng mô hình hai nhánh.....	267
6. Định giá hợp đồng quyền chọn theo thời gian liên tục – Mô hình Black-Scholes-Merton.....	268
6.1. Các giả định của mô hình.....	268
6.2. Công thức Black-Scholes-Merton.....	270
6.3. Các yếu tố của Mô hình Black-Scholes-Merton.....	273
6.4. Ảnh hưởng của dòng tiền phái sinh từ tài sản cơ sở.....	280
6.5. Vai trò quan trọng của độ biến động giá.....	281

7. Định giá hợp đồng quyền chọn đối với hợp đồng kỳ hạn và hợp đồng tương lai.....	285
7.1. Cân bằng hợp đồng quyền chọn bán và hợp đồng quyền chọn mua đối với hợp đồng quyền chọn hợp đồng kỳ hạn.....	287
7.2. Thực hiện sớm hợp đồng quyền chọn kiểu Mỹ đối với hợp đồng kỳ hạn và hợp đồng tương lai.....	292
7.3. Mô hình Black-Scholes-Merton.....	293
7.4. Áp dụng mô hình Black vào hợp đồng quyền chọn lãi suất.....	294
Tóm tắt.....	298
Câu hỏi và bài tập.....	306
Tài liệu tham khảo.....	308

Chương 5. HỢP ĐỒNG HOÁN ĐỔI

1. Giới thiệu về hợp đồng hoán đổi.....	309
1.1. Đặc điểm của các hợp đồng hoán đổi.....	310
1.2. Chấm dứt hợp đồng hoán đổi.....	312
1.3. Vai trò của hợp đồng hoán đổi.....	314
2. Thị trường hợp đồng hoán đổi.....	315
2.1. Cơ chế hoạt động của thị trường hoán đổi.....	315
2.2. Các nhà môi giới trên thị trường hoán đổi.....	316
3. Các loại hợp đồng hoán đổi.....	317
3.1. Hợp đồng hoán đổi đối với tiền tệ.....	317
3.2. Hợp đồng hoán đổi lãi suất.....	324
3.3. Hợp đồng hoán đổi cổ phiếu.....	328
3.4. Hợp đồng hoán đổi hàng hóa và hợp đồng hoán đổi khác.....	332

4. Định giá hợp đồng hoán đổi.....	333
4.1. Công cụ tương tự hợp đồng hoán đổi và các công cụ tài chính khác.....	333
4.2. Xác định giá trị của hợp đồng hoán đổi.....	336
4.3. Kết luận về việc định giá hợp đồng hoán đổi.....	360
5. Các biến thể của hợp đồng hoán đổi.....	361
5.1. Hợp đồng hoán đổi cơ bản.....	361
5.2. Hợp đồng hoán đổi CMT.....	362
5.3. Hợp đồng hoán đổi chỉ số qua đêm OIS.....	362
5.4. Hợp đồng hoán đổi khấu hao.....	363
5.5. Hợp đồng hoán đổi chênh lệch lãi suất.....	363
5.6. Hợp đồng hoán đổi trả chậm.....	363
5.7. Hợp đồng hoán đổi có quy định trần, sàn lãi suất.....	364
6. Hợp đồng quyền chọn hoán đổi-Swaption.....	364
6.1. Các đặc điểm cơ bản của hợp đồng quyền chọn hoán đổi.....	364
6.2. Ứng dụng của hợp đồng lựa chọn hoán đổi.....	365
6.3. Lợi nhuận của hợp đồng quyền chọn hoán đổi.....	366
6.4. Xác định giá trị của hợp đồng quyền chọn hoán đổi.....	370
6.5. Hợp đồng hoán đổi kỳ hạn.....	372
7. Hợp đồng hoán đổi và rủi ro tín dụng.....	372
7.1. Rủi ro khi hợp đồng được ký kết và thanh toán.....	372
7.2. Rủi ro tức thời và rủi ro tiềm tàng.....	373
Tóm tắt.....	374
Câu hỏi và bài tập.....	377
Tài liệu tham khảo.....	381

Chương 6. CÁC CHIẾN LƯỢC SỬ DỤNG CÔNG CỤ PHÁI SINH

1. Hợp đồng kỳ hạn, hợp đồng tương lai và các chiến lược phòng ngừa rủi ro.....	383
1.1. Khái niệm và nội dung phòng ngừa rủi ro.....	383
1.2. Các chiến lược phòng ngừa rủi ro.....	387
2. Hợp đồng quyền chọn - các chiến lược cơ bản.....	393
2.1. Chiến lược liên quan đến một hợp đồng đơn lẻ và một chứng khoán.....	393
2.2. Các chiến lược kết hợp các hợp đồng quyền chọn.....	400
Tóm tắt.....	416
Câu hỏi và bài tập.....	420
Tài liệu tham khảo.....	423